ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 275 — Субота, 6 април 1957

МИКИ и НАХОД РИЋА

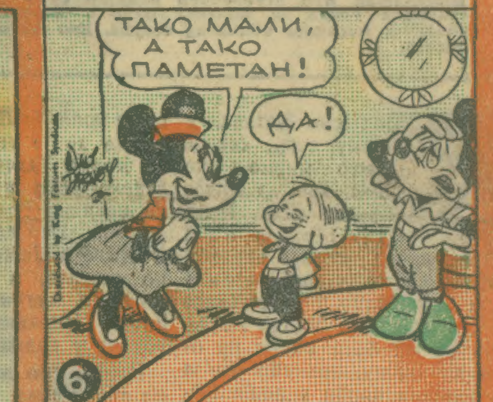

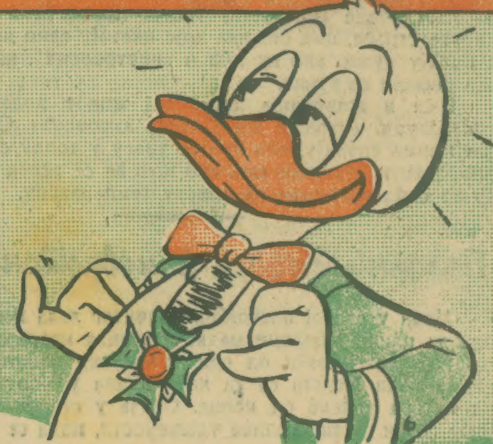

ПТИЧЈА КОЛОНИЈА осуђена на пропаст

На језеру Пирамиду, у западном делу америчке државе Неваде, налази се острво Анахо, на коме живи вероватно највећа колонија белих пеликана и корморана у САД. Острво је 1913 године проглашено за федерални резерват птица и за посету је потребна нарочито дозвола.

Природњак Нел Мурберцев налазио се у пратњи претставника уреда за заштиту риба и дивљачи приликом редовног месечног обиласка острва. Ево његовог описа те посете.

Кад смо устали, у саму зору, све је било мирно око нас, као да ничег живог нема. Небо без облачка, а плава површина језера, окруженог са свих страна вулканским планинама, пресијавала се као огледало. Млади Лерој, који ће ми бити водич на овом путовању, помогао ми је да спустим чамац у воду. Пошто смо наместили мотор, унели смо у чамац храну, три фотографске камере, догледе и прибор за фотографисање. Пре поласка упитао ме је Лерој да ли сам понео доста филма. "Посетилац кога сам пре вас водио на Анахо потрошио је 24 ролне", — рекао ми је. Гледајући из даљине на голо острво, питао сам се шта је мог претходника могло да наведе да тако немилице расипа филм.

Они су се кретали у великим групама

Док смо се приближавали острву, видео сам на стенама сивозелене боје некакве терасасте линије. Лерој ми је објаснио да је те терасе урезало језеро Лахортан, које се у ледено доба простирало преко великих делова данашњих држава Неваде, Калифорније и Орегона. Лахортана је одавно нестало, а сад, кривицом људи, и његов мали остатак, језеро Пирамид, нестаје из године у годину.

Пошто смо заобишли северни врх острва, да бисмо на источној обали нашли погодно место за пристајање, угледали смо огроман број снежнобелих пеликана. Они су се кретали у великим групама, машући црно оивиченим крилима, чији је распон достизао три метра. Изишли смо из чамца и успели се уз стрму обалу. На висини од педесетак метара, почињала је колонија пеликана.

Колико пеликана свија гнезда на Анаху тешко је одредити. Године 1882 на острву је живело 1400 младих пеликана, док је у мају 1951 избројано 5650 гнезда и 3740 младунаца. После тога број птица почиње да опада, тако да их је из године у годину све мање. Међутим, опадао или растао број пеликана, посетиоцу се чини да ни за једну птицу више не би било места у колонији. Гнездо се налази до гнезда, ако се реч „гнездо" уопште може употребити кад су у питању пеликани, јер те велике птице само мало разгрну земљу, не дубље од десетак сантиметара. У то удубљење женка полаже два до четири бела јајета, на саму земљу, без икакве меке подлоге.

У колонији је било пеликана најразличитијих узраста. Неки су у време наше посете баш излазили из јаја, други су били голи, слепи и непокретни — и страшно ружни, а између њих провлачили су се већ одрасли младунци. Док све птице морају да греју јаја, да би се из њих излегли млади, пеликани са Анаха морају да их хладе. Женка сваки час лети до језера да би поквасила перје и тако хладила јаја на којима лежи. Она првих дана хлади и своје младунце влажним перјем и прави им сенку крилима.

Три дана пошто се излеже из јајета, млади пеликан је већ двоструко тежи него што је био и покривен је паперјем. Пре краја прве недеље живота он има густ бео огртач од паперја. Такав младунац може већ да хода и у стању је да види шта се око њега догађа. Он, посрћући, одлази до суседног гнезда, где кратко предахне, а затим са својим младим суседом наставља пут до следећег гнезда. Тако се стварају групе младих пеликана, које расту из дана у дан.

Пуштали су ратоборне крике

И ми смо већ првог дана видели једну такву велику групу младунаца. Кретали су се дижући велику прашину, тако да су потсећали на стадо оваца. Били су већ поодрасли и ноге су им једва носиле њихову већ велику тежину. Зато су се тетурали и правили врло смешне покрете. Кад бисмо се приближили гнезду с младунцима који су се излегли тек пре неколико дана, они би управљали кљунове према нама и пуштали би ратоборне крике. Ако бисмо, и поред тога, продужили да им се примичемо, они би употребили последње средство самоодбране — повратили би сву несварену храну. Лерој ми је причао да је једном видео младог пеликана који је повратио рибу дугу четрдесет сантиметара, док је један други повратио читаву гомилу рибица дугих 2 до 3 сантиметра. Кад је Лерој пребројао рибице, утврдио је да их је било равно 232.

За разлику од својих мрких рођака, бели пеликани не лове појединачно, већ само у већим групама. Ударањем крила о воду, сатерају они рибе у плићак, а затим пуне њима кљунове и гуше. Пошто у језеру Пирамиду нема довољно риба за толику птичју колонију, пеликани са Анаха лове и у суседним водама, у кругу од стотинак километара. И са толике удаљености носе они храну својим младунцима.

Долазак родитеља поздрављају младунци великом лармом. Чак и они одраслији, који лутају острвом заједно са својим вршњацима, добијају храну из родитељског кљуна. Занимљиво је да и у групама од по стотинак младунаца родитељи лако налазе своје младе.

Док потпуно не одрасте, млади пеликан не иде у воду. Чак ни тада не би да га родитељи не терају силом, ударцима крилима. И летење научи доста касно. Није редак случај да слаба крила младих пеликана попусте и да они падну и тако настрадају. Рачуна се да само четрдесет отсто младунаца наџживи све опасности које им прете у младости и да ујесен напусти с родитељима острво Анахо, летећи на југ. Један део остаје на језеру Салтон, у јужној Калифорнији, док остали лете у Мексико и на лагуне Средње Америке.

Нападаће их звери...

Поред пеликана, на острву Анахо живе и друге птице, такође у великим колонијама. Има ту корморана с две кресте, калифорниских галебова, касписких морских ласта, а нађе се и понеки велики плави ждрал.

Главна насеобина корморана лежи на око пола километра од колоније пеликана. И овде је простор до максимума искоришћен. Пребројали смо преко хиљаду гнезда, ограђених са свих страна насипом високим четрдесет сантиметара и испуњеним перјем и птичјим изметом.

Чамцем смо продужили до колоније галебова на јужном крају острва. Преко две хиљаде птица дизало је ту неподношљиву ларму. За разлику од пеликана и корморана, младунци калифорниског галеба покушавају да изађу из гнезда чим се излегу и осуше. Покривени су перјем пешчане боје и имају мрке пеге по глави. Цело време док смо били у близини гнезда нападали су нас одрасли галебови.

Ова птичја колонија заштићена је од свих непријатеља и птице у њој спокојно живе. Али, и том мирном животу ће ускоро доћи крај. Пирамид добија воду из реке Труки, која истиче из језера Тахо, високо у Сијера Невади. Услед тога што један део воде из те реке људи одводе на другу страну, ради наводњавања, површина језера Пирамид опада за око један метар годишње. Језеро је дубоко око сто метара, али део између острва Анахо и обале није дубљи од десет метара. То значи да ће најдаље за десет година бити успостављена веза између копна и острва и птичја колонија биће изложена нападима разних мањих и већих звери, од којих их сада вода штити. То ће, уколико се не нађе начин за неку ефикасну заштиту, бити уједно и крај ове птичје колоније.

ВОЛАПУК, ЕСПЕРАНТО, ИНТЕРЛИНГВА...

Интерлингва је последњих година доживела брз и огроман успех. Она је постала нов међународни језик. Још 1950 била је једва позната; годину дана доцније, на међународном конгресу за алергију у Цириху, неколицина говорника поднели су своје реферате на интерлингви. Прошле године интерлингва је била употребљена на конгресу за превентивну медицину у Бад Рагазу, а Данац др Дамашек је ове године, на конгресу хематолога у Паризу, одржао говор на новом језику, који су разумели учесници из 18 земаља. На последњем конгресу кардиолога у Вашингтону, сви реферати — њих око 300 — штампани су на интерлингви, која је тако, поред енглеског, постала званичан језик конгреса.

За разлику од конгреса есперантиста, овде није реч о скуповима присталица новог језика, већ о нормалним међународним професионалним конгресима, на којима се учесници служе новим језиком да би их разумело што више слушалаца. У извесним круговима људи, као например у центру Уније интерлингве у Шезо сир Лозан, у Швајцарској, интерлингва се употребљава у свакодневном говору. На интерлингви штампа се велик број ревија, међу којима су најпознатије: „Космоглота", „Интернасионал меморандум", „Постилон де Еуропа" и „Билтин педагожик интернасионал". Оне се растурају у четрдесет земаља.

Пре појаве интерлингве било је више покушаја за стварање једног општег међународног језика. Известан успех први је доживео такозвани волапук, који је пред крај прошлог века измислио мађарски свештеник Шлајер. Њега је далеко надмашио есперанто, који је стекао велик број присталица у читавом свету. Есперанто је још и данас најпопуларнији међународни језик и рачуна се да га познаје близу 100.000 људи у свету. Мада је почела да доживљује успехе тек последњих година, ни интерлингва није сасвим нова. Њу је 1922 године измислио естонски професор и математичар Едгар Бал. У почетку се она звала оксидантал. Међутим, политичке прилике нису дозвољавале да се нов језик рашири, па је пред почетак рата био готово потпуно замро.

Кад су се после завршетка рата први интерлингвисти вратили из САД, са чуђењем су причали о једном новом језику, врло сличном њиховом, који је стекао доста присталица с оне стране океана. Највише заслуга за то имала је Американка Морис, која је у Њујорку основала Удружење међународног помоћног језика (ИАЛА). Она је прикупила 80 милиона француских франака за финансирање овог подухвата, а професори Мартине и Годе формулисали су правила новог језика. То је тек била права интерлингва, створена на основама које је поставио још Едгар Бал.

За кратко време интерлингва је озбиљно угрозила есперанто. Њена главна предност, по којој се она разликује од свих ранијих међународних језика, јесте њен технички, готово математички карактер. За разлику од есперанта, она је врло погодна за високо развијени речник техничких и научних појмова којима се служе савремени језици. Интерлингва се у потпуности заснива на ранијим искуствима и на дубоком познавању најважнијих савремених језика. Она и није „измишљена", него је то језик конструисан на основу више десетина хиљада међународних речи, већином латинског и делимично англосаксонског порекла. Велика Балова заслуга је у томе што је створио речи од којих се врло лако, без сакаћења и деформације, могу добити познате међународне речи у њиховом природном облику. Интерлингва такође употребљава међународне предметке и наставке, а њена аналитичка граматика потпуно је у складу с правцем развитка савремених англо-латинских језика.

Занимљива су искуства истакнутог француског интерлингвисте де Геснеа која је он стекао пропагирајући нов језик. Он је у више махова на међународним конгресима почињао своје говоре на домаћем језику земље у којој је конгрес одржаван, а затим их настављао на интерлингви. Увек су га слушаоци добро разумели до краја. Де Гесне је путовао по Шпанији, Португалији и Италији и, говорећи интерлингвом, свуда се с лакоћом споразумевао.

Будилник природе

У тропским крајевима температура је готово увек иста. Кад је тако, како птице знају кад треба да пођу натраг својим старим гнездима? Какав је то будилник који их опомиње да је дошло време поласка у северне крајеве?

Једино објашњење ове чудне појаве може нам дати — сунце. Али, количина топлоте ту не игра пресудну улогу, већ дужина дана. У већини случајева она је главни чинилац у животу и биљака и животиња. Могли бисмо, дакле, узети дужину дана као будилник, на чији знак почињу промене у животу биљака и животиња.

Ово је доказано многим опитима. Једна врста дувана неће да цвета док дани не постану краћи. Међутим, ако се посади у стакленој башти, па се на вештачки начин скрати долазак дневне светлости, биљка процвета и пре времена. С друге стране, има биљака које цветају само кад дани почну да бивају дужи, али их има и „неутралних", на које дужина дана уопште не утиче.

Има и животиња које свој живот подешавају према температури. Таква је једна врста заморчића. Они у природи преко зиме спавају, али ако се унесу у топлу собу они ће се пробудити из зимског сна, као што ће се усред лета успавати ако се соба расхлади на зимску температуру.

Поларни медвед је изврстан пливач

Мада у својој постојбини вечитог леда нема много прилике да плива, поларни медвед је ипак изврстан пливач, можда најиздржљивији од свих копнених животиња. Поларни истраживачи виђали су га како плива у мору на преко 300 километара далеко од копна. Он је у стању да доплива до обале чак и с тако велике удаљености, мада се притом служи само предњим ногама.

АТОМСКИ лексикон

Нуклеарна фисија је појава при којој се језгро урана (или неког другог тешког елемента) распада на два дела (в. фисиони производи), а притом се избаце 2 до 3 неутрона и ослободи велика количина енергије. На фисији се заснивају нуклеарни реактор и атомска бомба.

Основне честице су честице од којих су саздани сви атоми. Овде спадају: електрони, позитрони, протони, неутрони и неколико других, ређих честица.

Плутонијум је вештачки створен елеменат, тежи од урана. Откривен је 1940 године. Производи се у нуклеарним реакторима. Подложан је фисији, тако да се употребљава у атомским бомбама и атомским моторима.

Позитрон је позитивно наелектрисани електрон. Избацују га језгра неких радиоактивних елемената.

Протон је основна честица наелектрисана позитивно са атомском тежином један. Протони су саставни део свих атомских језгара.

Радијум је радиоактивни елеменат који су у урановим рудама открили Марија и Пјер Кири, 1895 године. Спада у ред природних радиоелемената, међу којима је нашао највећу примену, нарочито у лечењу рака.

Радиоактивност је особина неких атомских језгара да се сама од себе распадају, одашиљући из себе наелектрисане честице (алфа и бета-зраци) или електромагнетне таласе (гама-зраци). При томе се они најчешће претварају у друге елементе. Брзина распадања разних радиоелемената је веома различита и креће се од делића секунде до милијарди година. Радиоактивност се не може успорити ни убрзати никаквим познатим средством.

Реактор (в. нуклеарни реактор).

Рендгенски зраци (икс-зраци) су зраци електромагнетне природе (слични светлосним и гама-зрацима). Производе се високим електричним напоном у рендгенским цевима. Због своје продорности нашли у широку примену у медицини и индустрији.

Тешка вода је вода која се састоји из кисеоника и тешког водоника. По својим особинама слична је обичној води. Веома је скупа, због тешкоћа око њеног издвајања из обичне воде, у којој се налази у количини 1:6000. Употребљава се у нуклеарним реакторима као модератор.

Тешки водоник је стабилни изотоп водоника с тежином 2. Има га у природном водонику 1/50%.

Трицијум је радиоактивни изотоп водоника с тежином 3. Испушта бета-зраке. Употребљава се за маркирање атома водоника и као експлозив у водоничној бомби.

Уран је природни радиоелеменат са атомским бројем 92. Тежак је метал сребрнасте боје. Има два изотопа с тежинама 235 и 238. Први је редак (има га само 0,7%) и подложан је фисији. Када се издвоји из природне смеше служи као експлозив у атомским бомбама. Природна смеша је гориво нуклеарног реактора.

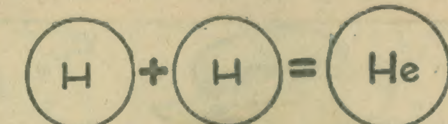
Фисија (в. нуклеарна фисија).

Фисиони производи су делови урановог језгра после његовог распадања — фисије. Настају у нуклеарним реакторима и по експлозији атомске бомбе. Веома су радиоактивни и издвојени из урана служе као јаки извори зрачења или за маркирање атома.

Фузија је нуклеарна реакција при којој се два лака језгра спајају у једно теже. Она се дешава само на температурама од милиона степени и притом се ослобађају огромне количине енергије (в. водонична бомба). Енергија Сунца и звезда потиче из реакције фузије двају атома водоника стварајући хелијум.

ФУЗИЈА

H + H = He

Циклотрон је електромагнетна машина за убрзавање наелектрисаних честица. Служи за истраживање атомског језгра и за производњу радиоактивних изотопа.

Пре шеснаест година...

Измучена глађу и данонoћним повлачењем пред најездом непријатеља, једна група од 500 припадника бивше југословенске војске стигла је у градић Каламас на југу Грчке. Била је уверена да ће тамо наћи савезничке бродове и тако се спасти заробљавања. Али, уместо савезника, у Каламасу су се, 29 априла 1941 године, појавиле немачке претходнице и заробиле целу групу. Заробљеници су истог дана спроведени у Коринт, а одатле, 23 маја, пребачени у атинско пристаниште Пиреј, где су одмах укрцани на брод „Хелена Кавариоти".

Брод „Хелена Кавариоти" припадао је грчкој трговачкој морнарици. Саграђен још 1869 године, имао је свега два чамца за спасавање.

Сутрадан, 24 маја, брод је кренуо из луке, али се после свега пола сата вожње вратио натраг. На парном котлу прсла је једна цев.

Овај удес на самом поласку, као и реч „Schiffgeister" (брод авети) коју је на једној од унутрашњих страна брода написао свакако неки од немачких стражара били су рђави предзнаци на путу у заробљеништво...

На тражење већине официра, најстарији у групи заробљеника, дивизиски генерал Јован Јовановић, поднео је писмени рапорт немачком капетану, команданту транспорта, тражећи да се цела група превезе сувим, возом или камионима, до Солуна, с тим да сами заробљеници плате трошкове превоза, или да се сваком обезбеди појас за спасавање, јер је море било пуно мина.

Док је брод оправљан у луци, немачки капетан је тај рапорт предао команданту Атине, који је цинично одговорио да је вожња морем потпуно безбедна, да за превоз сувим

немачка команда „нема превозних средстава", а „оно појасева што има предато је немачким стражарима на броду". Неко је споменуо Женевску конвенцију. Али, у рату закони ћуте...

По завршетку оправке брод је кренуо за Солун, 25 маја. Пловио је под немачком заставом. Често су га надлетали немачки авиони. Дању је пловио, а ноћу је лежао укотвљен на мору. Успут није нигде пристајао.

Освануо је 27 мај. Опијени свежином дивног мајског јутра, заробљеници су још спавали. Тек покоји је почео да се буди. Море је било мирно. Савршену тишину реметио је само рад бродских машина. А тада, тачно у 4 часа и 45 минута, мина је ударила у десну страну брода.

На тешко оштећеном броду стали су да се смењују страшни призори. Рањеници су се превијали у мукама. Вода је преплавила палубу. По њој су пливале заробљеничке ствари и разбијене даске, сандуци и други предмети. Брод је тонуо.

Позиви за помоћ полетели су у етар, а немачки стражари покушавали су да брзом пушчаном паљбом привуку пажњу бродића који су се могли видети прилично далеко на морској пучини. А од места несреће до копна било је око дванаест километара.

Брод се већ доста нагнуо на десну страну. Официр на командном мосту трудио се да учини нешто окретањем точка, али у томе је слабо успевао. Цео средњи део брода већ је под водом. Заробљеници скидају одећу и скачу у море. Генерал Јовановић и не покушава да се спасе. Он стоји на прамцу, огрнут шињелом, и опомиње младе официре:

— Спасавајте се, господо! Ви ћете још требати отаџбини.

Већ су готово сви који су знали да пливају поскакали у море. Предњи део брода нагло је тонуо. Ево, нестало га је сасвим, а за њим је, усред једног џиновског вртлога, и цео брод наједном отишао под воду, заједно с генералом Јовановићем и групом рањеника. Два снажна водена стуба уздигла су се високо, обележавајући место трагедије. Море се за тренутак мало стишало, а потом су почели да избијају на површину људи и разни предмети с брода.

Бродоломници су остали у води преко један и по час. Тада су им дошле у помоћ две грчке лађице. Једна група превезена је у мало пристаниште Неа Михањоне, а друга у Солун. Грци су пријатељски прихватили југословенске заробљенике. Дали су им хране и одела колико су могли и имали.

У Солуну су заробљеници остали десетак дана, а одатле су пребачени у Немачку, у логор Хоенфелс.

Према подацима које је прикупио резервни капетан Бошко Биволаревић, у овом бродолому изгубила су животе 133 југословенска војника, подофицира и официра и два генерала.

Тајна сланог језера у Индији

Некадашње слано језеро Самбхар, у северозападној Индији, дуго је претстављало загонетку за геологе. Ма колико су трудили, нису могли да објасне откуд толика со у његовој води. Додуше, у његовом сада сувом кориту земљиште је садржавало нешто природне соли, али то је било сувише мало да би „осолило" сву воду овог великог језера. Сада су метеоролози успели да реше тајну. „Снабдевач" соли био је Индиски Океан. Мада је он удаљен од језера око 650 километара, ветрови који дувају према копну наносили су обилне количине испарене океанске соли на терене чије су воде отицале према језеру. На тај начин доносиле су у њега око 3.000 тона соли сваке године.

WALT DISNEY'S

ПЛАШЉИВИ ЛАВ ЛАЛЕ

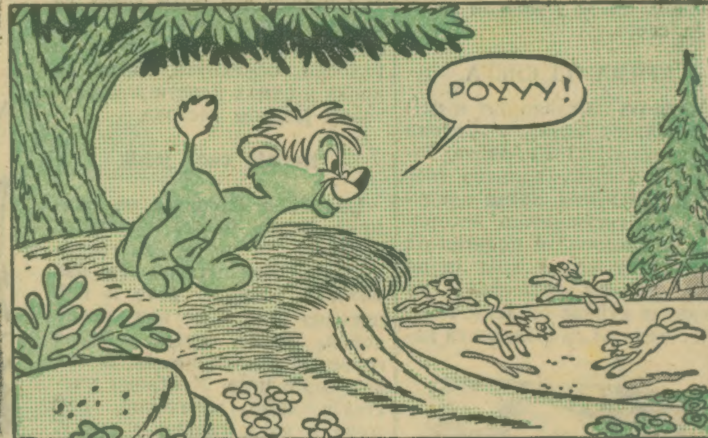
СУТРАДАН, КАД СЕ СУНЦЕ РОДИЛО, МАЈКЕ СУ УДВОЈИЛЕ СВОЈУ ДЕЦУ...

...И ЛАЛЕТА ЈЕ МАЈКА УЗЕЛА!

ТАКО!

Реченица је мисао исказана речима. Реченица којом се нешто тврди зове се потврдна реченица (например: Кућа је висока). Реченица којом се нешто пита зове се упитна реченица (например: Пада ли киша?). Реченица којом се нешто одриче зове се одречна реченица (например: Данас није хладно). Реченица којом се и пита и одриче зове се упитно-одречна реченица (например: Зар он није дошао?).

Шеснаестерац је најдужи стих у нашем песништву. Овакав стих кад је преполовљен назива се осмерцем, који је био чест и омиљен у дубровачком песништву.

Атхезија је сила којом се међусобно привлаче молекули разних тела. Супротно од атхезије је кохезија. Атхезија је узрок што вода кваси суд.

Катете су у геометрији назив за две мање стране које затварају правоугли троугао, а највећа страна у таквом троуглу назива се хипотенуза.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Архипелаг Риу Киу

У Тихом Океану, југозападно од Јапана, налази се архипелаг Риу Киу. Он је смештен између великог острва Киушиу и Формозе. Овај венац острва дели Источно Кинеско Море од Тихог Океана на дужини од 1.100 километара.

Цео архипелаг Риу Киу састоји се од 89 острва и острваца, чија укупна површина износи 2.387 квадратних километара. На том простору живи око 600.000 становника; пола Јапанаца, пола Кинеза. У овој острвској групи највећа су острва: Окинава (1.140 квадратних километара) и Амами (631 квадратни километар). Главни град је Нава.

Архипелаг Риу Киу био је саставни део Јапана од 1879 године до краја Другог светског рата, кад су га освојили Американци у великим борбама за Пацифик.

По свом природном саставу, острва архипелага Риу Киу махом су вулканска и корална. На њима су веома чести земљотреси, а велике штете причињавају и страшни тајфуни који бесне у овим крајевима. Становништво се бави гајењем шећерне трске, пиринча, једне врсте кромпира, банана, индига, дувана итд.

Острво Окинава чувено је по борбама у Другом светском рату. Дуго је преко сто, а широко десет до двадесет пет километара, и претставља важну стратегиску тачку на источним обалама Азије. Јапанци су га упорно, али узалудно бранили. На ово острво пошла је једна од највећих војних експедиција у историји поморских ратова. У њој је узело учешћа преко 1.200 америчких бродова, међу којима и носачи авиона, затим близу пола милиона војника и око 600 авиона. Учествовало је и 18 енглеских бродова са 244 авиона. Борбе су трајале преко три месеца. Американци су имали 36 потопљених и 368 оштећених бродова, 5.000 мртвих и 4.800 рањених војника и око 760 изгубљених авиона, а Јапанци преко 130.000 мртвих, на стотине изгубљених авиона, као и велик број потопљених бродова.

Шта су животиње? — Животиње су жива бића, а разликују се од биљака углавном по овоме: тело животиња има масивну грађу и велику унутарњу површину, која је јако разграната у разнолике органе. Ћелије немају чврсту целулозну опну. У раном развитку ембрионалне ћелије организују се у нарочите слојеве, из којих се развијају коначни органи. Растење код животиња је ограничено, оне се увек хране органским материјама, имају више или мање развијен духовни живот и слободно се крећу. Ове разлике између биљака и животиња нису тако јасне код просто саграђених животиња, нарочито једноћеличних. Најупадљивија разлика између биљака и животиња је у начину исхране, иако има и биљака које узимају органску храну. Кретање је на први поглед најупадљивија одлика, али она није општа, јер има и животиња које су утврђене за подлогу, као што има биљака које се слободно покрећу.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ГОЛУБОВИ НА ЈУЖНОМ ПОЛУ

Међу разним методима посматрања магнетских појава, америчка антарктичка експедиција употребљава и голубове. Посматра се понашање ових птица за време магнетских бура, које су честе у области Јужног Пола. Тако је примећено да голубови, пуштени у ваздух док бесни магнетска бура, привремено али готово у потпуности губе моћ оријентације, што им се иначе никад не догађа, чак ни за време најјачих олуја у другим деловима света.

КРЧМА ОД СНЕГА

Једна од најхладнијих и најснеговитијих зима у Европи забележена је 1880 године. Тада је у Паризу нападао снег висок два метра. Један предузимљиви гостионичар искористио је „сезону“ и подигао од снега малу крчму која је по свом облику потсећала на ескимске кућице од леда. Многи су само из радозналости

враћали у ову крчму, која није била дугог века: „срушила“ се под првим зрацима пролећног сунца.

ТЕШКО СЕ С ЊИМА УПОЗНАТИ

Прилично је тешко упознати се с припадницима племена Батва. И то не само стога што они живе у самом срцу Африке, далеко од бучних градова и асфалтираних путева. Чак и ако вам се догоди да се сретнете с претставником тога племена, тешко ћете успети да му објасните своју жељу да вам приђе ближе. Вероватно ћете, служећи се традиционалним језиком покрета, почети да машете рукама. Он вас неће разумети. Јер, племе Батва има свој начин позивања. За то је потребно испружити обе руке с длановима надоле и прсте покретати према себи, а притом остали део шаке треба да остане непомичан. Ако тако поступите, Батва-Црнац ће се радосно осмехнути, брзо ће прићи и одмах почети жив разговор језиком гестова.

Немају свој језик

Кад се с Црнцима из племена Батва ближе упознате, видећете да су веома гостољубиви. Неизоставно ће вас позвати у своје село и вођ племена приредиће вам свечан дочек. Увече, после обилне гозбе, млади ловци приказаће вам своје игре. У играма учествују само мушкарци, док жене и деца, седећи у кругу, ћутке посматрају.

На језику Банту-Црнаца реч „батва“ значи „мали људи“. Заиста, средња [illegible]ина припадника овог племена износи метар и по. Занимљиво је да Батва-Црнци немају свој језик, већ говоре језиком својих суседа Банту-Црнаца. Свако њихово село зове се именом сеоског поглавице. Батва-Црнаца има укупно око 60.000 и они живе у мањим групама, расејани око језера Тангањике и Бангвеола, као и у области Руанда.

У животу племена Батва најважније место заузима лов на нојеве, биволе и антилопе. Оружје им је примитивно: стрела са отровним врхом и

кратко копље. С таквим оружјем човек не може сам да лови крупну дивљач и због тога у лов креће читаво село.

Кад примете стадо антилопа, „мали људи“ стварају око њега круг чији обим износи понекад и десет километара. Поједини ловци удаљени су међу собом 50 до 70 метара. Опрезно, корак по корак, они се крећу напред, сужавајући обруч. Само на једном месту постоји отвор: ту је постављена мрежа исплетена од лијана. Кад ловци громким повицима крену на стадо, уплашене антилопе јурну према том отвору и упадају у замку.

Догоди се понекад да се у обручу, заједно са антилопама, нађу и лавови, који су такође дошли да ту нађу плен. У том случају лов се завршава неуспехом: снажне звери пробију мрежу, а за њима побегну и антилопе.

„Тамо где се срећу земља и небо“

Као већина ловачких племена, Батва-Црнци не бораве стално на једном месту. Сваке три до четири године они се селе, тражећи нова ловишта. Кад изаберу место на коме ће се настанити, они се одмах дају на подизање кућа, што им, уосталом, не одузима много времена. Дуге и танке притке побијају се у земљу образујући круг, затим се њихови горњи крајеви савију према средини и вежу. На тај костур ставља се слој траве, који се обнавља свака три месеца. Унутрашњост колиба такође је једноставна: неколико асура исплетених од траве и ништа више.

Батва-Црнци клањају се, као божанствима, светом дрвећу. Све доскора указивали су највеће поштовање једном циновском баобаб-дрвету. Сваке године припадници племена који живе у области језера Тангањике долазили су пре почетка сезоне лова да пред тим дрветом певају своје ритуалне песме, молећи баобаб да им помогне у лову. Сад светог дрвета више нема; оборили су га Енглези.

Међу Батва-Црнцима нарочито се истичу они који живе на острвима језера Бангвеоло. „Тамо где се срећу земља и небо“ — тако они називају своје језеро. Готово читав живот језерски Батва-Црнци проводе на води, у малим чамцима у којима има места само за једног човека. За разлику од других афричких племена, веслачи из Батва-племена не певају, јер верују да песма може да донесе ветар.

Острва на језеру Бангвеоло веома су плодна. На њима расту, као дивље биљке, слатки кромпир, боб, банане и тикве. Због тога се становници острва не баве земљорадњом, већ читаво време посвећују риболову и лову на барску дивљач.

Језерски Батва-Црнци толико су нераздвојно везани с водом да чак постоји легенда да између ножних прстију имају пловне кожице. Они се лако и брзо крећу преко блатишта, која су иначе непроходна за друге људе, али су веома неспретни на тврдој земљи.

Уловљену рибу острвски Батва-Црнци трампе са својом обалском сабраћом за секире, ножеве и друге предмете. Међутим, обалски Батва-Црнци не израђују сами те предмете, већ их за уловљену дивљач добијају од Банту-Црнаца. Читава та сложена трговина обавља се са изванредним поштењем, мада се при томе заинтересоване стране уопште не срећу. Обавијени ноћном тамом, острвски Батва-Црнци довозе рибу на обалу и остављају је на одређено место. Кад сване дан, обалски становници дођу и узму рибу, а оставе предмете потребне острвљанима. Идуће ноћи са острва крене ескадра малих чамаца да покупи ствари остављене на обали.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ПРОВИДНА УЧИЛА

У једној радионици за израду учила у Немачкој начињени су разни модели животиња и

биљака од неке прозрачне пластичне масе. Преимућство ових учила састоји се у томе што ђаци за време наставе лако и брзо запазе и упамте све детаље на моделу, и то не само спољашње, већ и унутрашње. Например, приликом учења о домаћим животињама, захваљујући прозрачности материјала од кога је, рецимо, направљен пас, ђак лако схвати састав његовог скелета и положај унутрашњих органа.

ПРВА ПОТПУНА ГЕОГРАФСКА КАРТА СССР-а

Московски географски институт објавио је да је после више година напорног рада довршио нову географску карту Совјетског Савеза, на којој је приказан сваки кутак ове земље, која је тако — први пут — у потпуности картографски испитана.

ШТА ЈЕ ТУРМА?

Турма је назив за одред од 32 коњаника у војсци старих Римљана. То је била најмања коњичка тактичка јединица.

„Стаклени“ лептирови

Скупљач лептирова у америчким тропским џунглама често мора да буде врло опрезан како не би повредио сујеверје Индијанаца, јер они сматрају да су неке врсте лептирова душе умрле деце. Индијанци лове многе друге инсекте и употребљавају их као храну, лек или украс, али лептира са стакластим крилима никад не дирају и били би дубоко увређени ако би странац то учинио.

Лептирови са стакластим крилима припадају породици Satiridae, чијих врста има и у другим крајевима света. Распон крила им је шест до седам сантиметара. Крила су им

потпуно провидна, тако да се кроз њих лако може читати. За разлику од крила других лептирова, на њима нема ситних длачица, које обично дају боју крилима, изузев на ивицама. По тим својим крилима ови лептирови и добили су име.

Лептирова са стакластим крилима има највише у влажним џунглама око реке Амазоне. Слабо лете, али се природа побринула да их учини тешко приметним и то их штити од непријатеља. Скупљач лептирова треба да има врло оштар вид да би приметио овако провидног лептира, а ако га једном промаши више га својом мрежом неће дохватити. Лептир тада скупи крила и сакрије се међу корењем, лишћем или пузавицама које покривају земљу у џунгли.

Из топлих мора – на север

Иако су корњаче спори путници, оне каткад пређу огромна растојања. Недавно је јављено да су три огромне корњаче уловљене на обалама Норвешке, и то корњаче нарочите врсте која живи обично у топлим морима и доста је ретка. Ове корњаче могу да нарасту до 1,80 метар у дужину, веома су снажне, а могу бити и опасне за ловце који пођу да их хватају у малим чамцима. Имају снажне вилице и јаке предње ноге. Чак пуштају извесне гласове који личе на мумлање. Досад се знало да оне долазе у Атлантски Океан, Средоземно Море, Мексикански Залив и Карипско Море. Виђане су и у Аргентини, код ушћа Ла Плате, али никад оволико северно.

КАКО ДОЛАЗЕ ДО ВОДЕ?

Прериски пси копају своје јаме и до четири метра дубине, што зависи од типа земљишта, али они то не чине само зато да би дошли до воде. Као и многе друге пустињске животиње, они могу да издрже без воде по неколико недеља. Они утољавају жеђ метаболизмом при варењу хране, а осим тога добију и нешто влаге од инсеката које једу. Прериски пси су глодари из породице веверица.

Због велике наклоности...

У великом калифорниском акваријуму догодио се недавно чудан случај с малим морским псом тешким десетак килограма. Према њему је велики делфин-женка по имену Спреј показао необичну наклоност, што је морском псу дошло главе.

Управа и чувари акваријума били су не мало изненађени кад су видели како је делфин ухватио морског пса и сваки час излази с њим на површину и опет зарања. У току неколико дана уопште га није испуштао. То није учинио чак ни кад је младунче услед толике „бриге“ угинуло, већ га је

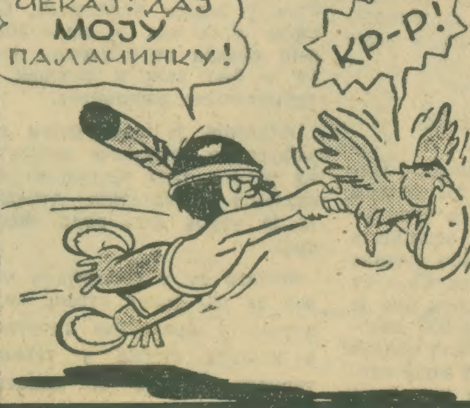

и даље „изводио“ на ваздух. Пуних осам дана није ни јео, ни спавао, нити се играо са осталим делфинима. Три гњурца су покушала да му отму угинулог младунца, али им то није пошло за руком. Захваљујући великој брзини којом се креће кроз воду, делфин је увек успевао да им измакне. Најзад га је осмог дана савладала глад. Делфин је испустио беживотно тело свог штићеника да би узео храну, а за то време је један гњурац избацио угинулог морског пса из акваријума.

Стручњаци сматрају да је Спреј била уобразила да је морски пас младунче делфина које треба научити да дише. А можда је то била само игра, која се, у сваком случају, трагично завршила.

БОРБА СА октоподом

Догодило се то на Камчатки.

Једног летњег јутра, седећи на обали Авачинског Залива, посматрао сам догледом околину. Сунце је већ било отскочило и ја сам пожелео да се окупам. Приближно на километар од обале, из мора се дизала велика стена. Завио сам доглед у горњи део пицаме, привезао тај завежљај на главу и запливао према стени. Било је то у време осеке.

Изненада сам зачуо јак пљесак по води

Није било ни мало тешко успети се на стену на оном њеном крају који је окренут према отвореном океану. Са осећањем задовољства испружио сам се по топлој, влажној површини и помислио да би било лепо долазити овамо на сунчање свако пре подне. Изненада, зачуо сам неки јак пљесак по води, али, обазревши се око себе, нисам видео ништа сем неколико ваздушних мехурова и полукружних таласића који су се од стене ширили према пучини. „Шта ли је то? Ајкула? Ајкуле ретко залазе у овај залив" — помислих.

Време је одмицало. Треба се вратити. Узео сам доглед и погледао према обали. Купача је било мало, али поглед на њих улио ми је храброст и ја сам одлучио да отпливам назад на плажу.

Баш сам хтео да се бацим у воду, кад се на стрмијој страни стене, изронивши из воде, појавише пипци. Покривени одвратним сисаљкама, пипци су претећи гмизали. Октопод! Хитро сам отскочио, али ноге су ми склизнуле. Тренутак само и ја бих се нашао у загрљају чудовишта. Разгребавши до крви колена и руке успео сам некако да се успужем натраг на стену. Сада, у време осеке, неман није могла да досегне до средине стене.

Стена је била једини мој спас

Не скидајући поглед с пипака, који су се стално мицали као да нешто опипавају и траже, почео сам да машем капутом од пицаме. Да сам при себи имао нож или секиру, лако бих, један за другим, поотсецао пипке. Овако, једини мој спас била је средина стене. Али, плима је већ почињала. Ускоро ће читава стена бити под водом, и тада...

— Упомоћ! Спасите ме! — повикао сам и стао још јаче да машем пицамом.

Колико је времена прошло — тешко је рећи. Од умора и страха ноге су ми дрхтале, а глас промукао. Октоподови пипци, увијајући се као змије, већ су били на пола метра од мене. Одлучио сам да се не предајем без борбе: згужваном пицамом притиснућу један од пипака и догледом ћу ударати по њему што јаче будем могао, затим по другом. Ништа боље нисам могао да смислим.

...Вода је већ била залила готово читаву стену кад сам угледао октопода. Личио је на неку надуту врећу са очима, од које су се одвајали дуги, покретљиви пипци покривени многобројним сисаљкама. Међу пипцима се видео црни кљун чудовишта. С времена на време кљун се пружао напред, а затим би се увукао натраг у врећу и на месту где је био остајао је само мали отвор.

Наједном се зачу глас

Од силног напора руке су већ почеле да ми дрхте. Замахнуо сам да чудовишту задам ударац, кад се иза мојих леђа зачуо глас:

— Шта радите ту? Плима је почела!

Нека непојмљива слабост овладала је мноме, у глави ми се стало окретати, пред очима су затитрали црни и црвени кругови.

. . . Освестио сам се у болници.

Неки старац, који је на обали заливао смолом своју барку, приметио је како машем пицамом и закључио да то не чиним без неког узрока.

Октопод ме је већ вукао у воду кад се кљун старчеве барке зарио у њега. Чудовиште је пустило моју ногу и одмах се пипцима ухватило за ивицу чамца. Зграбивши рибарску чакљу обема рукама, старац ју је свом снагом зарио октоподу међу очи. Пошто је веслом снажно ударао по пипцима све док нису испустили чамац, старац ме је заједно са својим сином пажљиво подигао са стене и спустио у барку. Потом су комадом ужета привезали чакљу која се била дубоко зарила у неман и похитали према обали.

Све то испричао ми је сам старац седећи на ивици моје болничке постеље.

* * *

Тако се, захваљујући присебности старог рибара, срећно завршио „сусрет" Василија Менгдена, који је проводио свој годишњи одмор на обали Камчатке, и једног џиновског октопода.

РЕДАК И НЕОБИЧАН РОЂЕНДАН

Француска се одувек поносила својом изванредно организованом и пожртвованом Службом поморског спасавања, која овог пролећа прославља свој 91 рођендан. Као и сваке године, у великом амфитеатру Сорбоне скупиће се најбољи и најхрабрији спасиоци да приме највиша одликовања. На више хиљада километара дугој морској обали Француске, спасена су из морских таласа у току девет деценија функционисања ове службе 2.674 брода и 24.801 човек.

Дуж обале Француске, од Бонифачија до Денкерка, људи, жене и деца даноноћно добровољно бде над онима који су на мору, спремни да жртвују и своје животе да би их, у случају невоље, ишчупали из канџи водене стихије. Уствари, готово сви поморци, као и чланови њихових породица, припадају Служби спасавања. За своје несебично прегалаштво не добијају никакву плату. У случају аларма, они одмах напуштају своје радно место у фабрици, школску клупу, канцелариски сто или кућу. Упркос изванредно великих опасности с којима се добровољни спасиоци сукобљавају, на француским обалама увек их има довољно. Кад је за време страховите буре код Пенмарха, 1925 године, море прогутало два чамца за спасавање и петнаест спасилаца, већ после пола сата јавили су се нови добровољци и заменили настрадале.

У неколико случајева спасавања у току прошле године забележени су изванредни подвизи жена и деце. Тако је, 7 јула, један студент који се налазио на летовању у Шателајону пао с насипа у узбуркано море и почео да се дави. Средовечна домаћица Рејмонда Денс одмах је скочила у воду и после пет минута очајничких напора допливала до младића и шчепала га за косу. Али, док је пливала ка обали, жену је ухватио грч. Срећом, то је приметио један амерички подофицир, који је одмах прискочио упомоћ дављеницима. Мада је био у оделу, он је допливао до њих и успео да их живе извуче на обалу.

Слично спасавање догодило се у Валон де Лориолу, на улазу у Марсељски Залив. Овога пута главни јунак био је четрнаестогодишњи Клод Грење. Његов отац скочио је у узбуркано море да би спасао једног дванаестогодишњег дечака који се давио. Али, убрзо се показало да он није у стању да савлада жестину таласа, поготову што му је загрљај дављеника спутавао покрете. Видећи то, Клод је без размишљања скочио у воду и у последњем тренутку пружио оцу драгоцену помоћ.

Средином августа, четрнаестогодишњи Жак Бернар и дванаестогодишњи Жак Гајар пецали су рибу с насипа Тамарен у Ла Рошелу, на атлантској обали. Изненада, на води су приметили неки необичан предмет. Кад су допливали до њега, видели су да је то девојчица од око десет година која није давала никакве знаке живота. С много напора дечаци су је довукли до обале и пренели на леђима до болнице удаљене четири километра. Све време су трчали. Стигли су на време и девојчица је враћена у живот.

Тог истог месеца, четрнаестогодишња Анита Бонар купала се у узбурканом мору код Хавра. Иако је била одлична пливачица, почела је да малаксава, а огромни таласи су је све чешће запљускивали и онемогућавали јој дисање. Потпуно исцрпљена, почела је да дозива упомоћ. Срећом, у близини се нашао осамнаестогодишњи Мишел Лекије, који је сместа скочио у море и из огромних таласа ишчупао онесвешћену девојку.

Много је оваквих примера пожртвовања. Па ипак, награду године за изванредни спасилачки подвиг добиће десетогодишњи Жан Ив Хумберт зато што је 21 јула код Порт Солидора спасао једно петогодишње дете које је било пало у море. Трагедију, која се срећно завршила, посматрала је са обале престрављена малишанова мајка, која није умела да плива.

Острво капетана Гранта

„Земља која нам је пружала уточиште била је уствари пусто острвце дуго пет миља и широко две. На њему је расло тридесетак дрвета, простирало се неколико ливада, а један извор свеже воде, срећом, никад није пресушивао".

Тако говори капетан Грант, један од Жил Вернових јунака, о Табору, забаченом острву у Тихом Океану, на коме је он, пишчевом вољом, провео две и по године.

Ако погледате на карту Тихог Океана, лако ћете наћи стеновито острвце Марија-Терезија, које лежи на 37-ом упореднику, на пола пута између Новог Зеланда и Јужне Америке. Поред тог имена, обично у загради, написан је и други назив — Табор. То је мало корално острво, ненасељено, без икаквог живота. На њему расте неколико палми и кржљава трава. Као и ка већини тихоокеанских коралних острва, тако и на Табору нема извора слатке воде.

Жил Верн је унеколико изменио и улепшао природу овог коралног острва. Живот на њему није могућан, тако да на Табору никад није било „Робинзона". Међутим, ка многим другим острвима Тихог Океана бродоломници су не само налазили уточиште, већ су на њима живели и по неколико година.

И телефон је усавршен

Мали електрични појачивач за звук, смештен у говорном делу телефонске слушалице, знатно ће утицати на јасноћу телефонских разговора. Захваљујући њему, моћи ће да се говори тако тихо да они који се налазе у самој близини телефона не могу ни речи чути, док ће саговорник на другом крају жице све лепо разумети. Он притом неће чути никакве помешане гласове или звуке — разговор осталих особа у просторији из које се телефонира, куцање на машини, уличну буку, и све друго што омета глас говорника и чини га нејасним. Овај изум патентиран је недавно у Паризу.

ГЉИВЕ које светле

Гљиве које светле у мраку могу се наћи у многим крајевима света. Досад је познато 50 врста таквих гљива. Већином су мале. Најпознатија од њих, Clitocybe illudens, има десет до дванаест сантиметара у пречнику. Расте око пањева разног листопадног дрвећа и у мраку светлуца наранџастом бојом. Једна друга врста, честа у Европи и Северној Америци (Pleurotus olearius), расте обично испод маслиновог дрвећа. Она даје наранџасту и жуту светлост. Обе ове врсте веома су отровне.

Међу овим гљивама има и неколико крупнијих. Таква је и једна јапанска врста, звана „месечева гљива", која се може наћи ујесен на стаблима „мртвог" дрвећа. Код ње не светли само дршка, као што је то случај код европских врста, већ и споре које опадају с гљиве. Неке врсте које успевају на Малаци и на неким пацифичким острвима светлуцају само кад је ваздух влажан. За разлику од других, код њих светле само споре.

Свака врста ових гљива зрачи друкчијом светлошћу. Осим жућкасте и наранџасте, то може бити и зеленкаста, плава, црвенкаста и бела светлост. Светлеће гљиве биле су одувек предмет дивљења примитивних народа, који су у њима гледали нешто натприродно. На острвима Микронезије и на острву Јапу, од оваквих гљива праве се украси за косу, које жене носе при играма на месечини. Међутим, многи су ове гљиве сматрали весницима несреће, које треба избегавати. Светлуцање гљива у мрачним шумама довело је до многих прича о „духовима".

Светлост коју испуштају неке од ових гљива довољно је јака да се оне могу у мраку фотографисати. За ово је, истина, потребан врло осетљив филм, који треба осветљавати један до два часа. Могућно је снимати и филмом у боји, само је тада потребно много дуже осветљавање.

Све ове гљиве светлуцају захваљујући фосфору кога има у њиховим стабљикама и спорама.

МУЗИЧКА ШКОЛА ПРИРОДЕ

Много је књига написано о птицама певачицама и у свакој од њих писци су давали свој одговор на питање зашто птице певају. Али, постоји још једна загонетка: како птице певају? Да ли то чине инстинктивно или „репертоар" уче као певачи и певачице у музичким школама?

Да би одговорио на то питање, један од орнитолога светског гласа, В. Х. Торп, извршио је обимна испитивања. Он је у току године снимао на магнетофонску траку песму појединих птица, па је затим звуке претварао у дијаграме, које је испитивао и упоређивао голим оком. Пошто се нарочито задржао на певању „дивљих" и под одређеним условима одгајених зеба, дошао је до занимљивог закључка.

Кад се испили, млада зеба располаже сиромашним репертоаром од свега три „фразе", које је стекла наслеђем. Остало мора да научи марљивим „радом". У току првих недеља, или чак и месеци, птица не пева, већ само слуша звуке својих посестрима, јер певање других птица за њу претставља само обично брујање. После тога, каже природњак Торп, код птица се, као и код човека, јавља оно познато: кад он може, зашто да ја не могу? И тако, једног дана, птица почиње да се такмичи с другима. Захваљујући памћењу, она постепено обогаћује репертоар новим фразама. Најзад, њена песма добија крајњи облик и она ће је, без икакве промене, понављати до краја живота.

Као што се види, мишљење научника Торпа о птицама потпуно се слаже с развитком оперских певача и певачица. И они се рађају са извесним даром, који у току живота усавршавају, постепено обогаћујући свој репертоар. Касније, том репертоару не додају ништа ново, већ га само понављају, све док се пред њима последњи пут не спусти позоришна завеса.

„ВРШЊАК" ФИЛАТЕЛИЈЕ

Сваке године један издавач из Амијена пушта у продају, без рекламе, једно дело у две свеске које туче све књижарске рекорде. То је у исто време историски роман, путни водич и најчудноватији повод за маштање који се може замислити. У питању је каталог поштанских марака Ивер-Телије-Шампион. У многим земљама света његово објављивање означава почетак нове филателистичке сезоне.

Један кривоноси човечуљак, с брадицом као у Наполеона III, апсолутни је господар овог каталога. То је Теодор Шампион. Он данас има 84 године. Иако је млађи од поштанске марке (прва је пуштена у оптицај пре 117 година) он је отприлике вршњак филателије,

— Ми смо заједно расли, — каже он покаткад.

Читаве ноћи чепркали су по млакој води

Већ пола века Теодор Шампион није пропустио ниједан дан да не дође у своју канцеларију, која се налази у улици Друо, у Паризу. Већина његових стручњака има од 30 до 40 година службе.

С тек навршених тринаест година, Теодор се запослио у банци у којој је његов отац био чиновник. Али, њега занимају само корпе за папир. Сваке вечери, заједно са својим братом Адријеном, доноси кући хрпе поцепаних коверата. Читаву ноћ браћа чепркају по млакој води и сређују одлепљене марке, Отац их грди због тога, али се ипак пријатно изненадио кад су дечаци продали своју збирку и добили за њу 1.200 златних франака. Више од његове годишње зараде у банци!

Теодор има и другу страст — бициклизам. Он постаје познато име на бициклистичким стазама Европе. У Паризу, Милану, Берлину, успешно се мери са асовима тога доба: Цимерманом, Фераријем и другима. Али, по завршеној трци он мисли на своју трговину маркама. Филателија постаје у то време страст великог броја људи. За оних 1200 златних франака које су запрепастиле Шампиона-оца, сад не би могла да се купи ни једна једина марка и.. продате збирке.

Изванредно памћење било је младом Шампиону од огромне користи. Он познаје све марке које постоје, са свим њиховим особинама и манама. О сваком познатијем примерку тога доба он је у стању да говори веома дуго. Марке више немају тајне за њега, било да су то јапанске, прављене руком, или пак локалне швајцарске, какве су у то време издавали поједини планински хотели. Када му понуде на продају какав стари породични албум, њему је довољно да баци један брз поглед. Ретки примерак, ако постоји, одмах му пада у очи. Ту своју способност он не дугује само добром памћењу, већ и неисцрпној радној енергији. Кажу да је по четири сата сваког дана проводио испитујући марке, без помоћи каталога.

Каталог од 150.000 марака

Године 1900 Шампион се удружује с једним издавачем из Амијена, Ивер-Телијеом, који штампа скроман каталог „марака које се налазе у употреби ма где". Данас је у том каталогу 150.000 марака описано и класифицирано, уз означење цене за сваки примерак.

Мало је данас филателистичких збирки у свету којима стари Шампион није помогао да „стану на ноге". Али, нарочито на једну није у стању да мисли без узбуђења. То је збирка бившег енглеског краља Ђорђа V, коју је он украсио с неколико јединствених примерака. Па ипак, најлепше „парче" у њој набавио је неко други, а стари Шампион га је само испитао. Било је то овако:

Неки дечачић уђе једног дана у неки магазин у околини Лондона да прода свој албум поштанских марака. Трговац је расејано превртао листове и већ се спремао да врати албум малишану, кад му пажњу привуче једна марка на последњем листу. Просто није веровао својим очима. Зурио је у мали шарени правоугаоник, док су му се руке тресле. То је била марка Гијане из 1856, сан свих филателиста. Мислило се да није сачувана ниједна из те серије; бар нико се досад није могао похвалити да је има.

Трговац више није знао шта ради. Понудио је дечаку 10, затим 20, па 50 ливара. Али, његово узбуђење речито је говорило да марка вреди више и дечак је затражио натраг свој албум. Трговац га није хтео испустити из руку. Морала је да се умеша и полиција. Најзад, албум је продат на лицитацији. Пошто је Шампион претходно испитао марку Гијане и утврдио њену аутентичност, Ђорђе V је за њу, 1913 године, дао милион франака.

Ни до данас није нађен више ниједан примерак ове марке. А да је нађен, вероватно би до њега на неки начин дошао стари Теодор Шампион. Јер, то је једини од „великих примерака" који недостаје његовој збирци. Блиндирани ормани у његовом стану узалуд чекају на њ.

Моја колекција није најлепша на свету

Но, и без тога, Шампионова колекција је реткост своје врсте. У њој се налазе марке још из доба Луја XI, затим сви печати Наполеонових покрајина — међу њима и чувени примерак „на видику Москве" — као и најређи печати који су се стављали на поруке одаслане голубовима-писмоношама из опкољених градова. Блиндирани ормани на булевару Осман крију исто тако најнеобичнију збирку лажних марака која постоји на свету: од чувених марака из две измишљене земље Кунани и Хагар, захваљујући којима су веште варалице покупиле милионе, све до читавих табака плавих марака од 20 сантима с Наполеоном III, које су фалсификатори стављали у бело вино из Бордоа да би их претворили у ружичасте, сто пута скупље. Ту има и ретких примерака марака које никад нису пуштене у оптицај: марке „Гроф Шамбор" на подлози од љиљана, штампане 1871, марке с ликом генерала Буланжеа, штампане у Бриславу, и тако даље.

Теодор Шампион љубоморно чува своју збирку, тако да је мало оних који се могу похвалити да су је видели.

— Уосталом, — каже он — моја колекција није најлепша на свету. Најлепшу сам имао прилике да видим у Америци, 1936. Она припада неком Смиту, за кога нико не зна. Дао сам му реч да нећу открити његов идентитет. Баш као и ја, ни он не воли да показује своју збирку.

Шампиону су нуђени милиони да напише своје мемоаре. Увек је одбијао. Он има сувише успомена. Године 1909, например, држава је тражила од Ивер-Телије-Шампиона да отштампају извесну количину марака. Прихватили су. Међутим, кад су марке већ пуштене у оптицај, показало се да има неколико грешака — наопаких примерака.

— Урадили смо то намерно, — признаје данас Шампион. — Али, тражити од једног филателисте да штампа службене марке, зар то не значи искушавати ђавола!

Екипа „детектива боја" на послу

Једно познато бразилијанско предузеће за производњу хемикалија ангажовало је пре неколико година екипу „детектива боја" и ставило јој у задатак да проучи на који све начин боје утичу на наша чула и на наш организам уопште. Резултати до којих је она дошла веома су занимљива. Између осталог, откривено је да боје делују и на наше чуло мириса. Светлоружичаста, плава, зелена и бледожута боја, према тврђењу ових стручњака, пријатно голицају наше чуло мириса. Насупрот њима, црна, мрка и сива боја имају непријатан „мирис". Тиме ови необични „детективи" објашњавају и дејство боја на наш апетит. Одавно је већ утврђено да наранџаста, топла жута, црвена и светлозелена боја потстичу код човека вољу за јелом, да су ружичаста и неке љубичасте боје „слатке", те се употребљавају као врло често боје код колача, док црна мрка, сива и бела боја немају „право грађанства" у бољим ресторанима.

Шах у три димензије

Идеја „тродимензијалног" шаха родила се у Европи 1774 године, али у току више од једног века нико није могао наћи начин да се матира краљ, пошто је он увек имао неки излаз: горе, доле, лево или десно. Године 1910 основан је у Хамбургу клуб играча оваквог шаха, који су читаве сате проводили над шаховском „таблом" узалудно терајући краља један другом. Најзад је, 1917 године, др Ерванд Когбетлианц, професор математике на московском универзитету, изумео нов систем, по коме је краљ могао бити матиран. Била је то комбинација од осам стаклених шаховских табли постављених једна изнад друге. Когбетлианц је следеће године отишао у Америку, где је у Њујорку давао часове из ове чудне шаховске игре.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ОДАНА СУПРУГА

Нека удовица по имену Нагама, из Донаде, у Индији, којој нису дозволили да по старом обичају жива изгори на ломачи на којој је било спаљено тело њеног преминулог мужа, закопала је његов пепео под једно џиновско дрво, а сама се

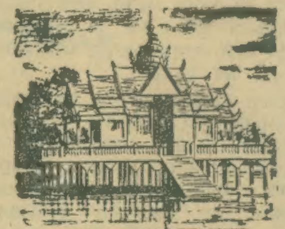
настанила у шупљем стаблу тог дрвета и ту је живела 29 година — све до своје смрти.

СКРОМАН ПОЧЕТАК

Познати боксерски шампион Џое Луис добио је за свој први меч, 1934 године, свега 50 долара. Две године касније, за меч против Макса Шмелинга Луис је добио суму од 330.000 долара.

ВЕШТАЧКО ЈЕЗЕРО УМЕСТО РАТА

Године 1070 дошло је до сукоба око превласти између сијамских краљева Праја Дитана и Муанг Лаво. Њихове војске већ су стајале једна према другој, спремне да огледају оружје, кад је један од краљева предложио да се сукоб реши на неки други начин, а не проливањем крви. Тако је донета одлука да се приреди такмичење у копању вештачких језера. Обе војске имале су да ископају вештачко језеро

одређене величине, и то служећи се само копљима и мачевима. За победника ће бити проглашен онај чије се језеро прво испуни водом. У овом необичном рату победу је однео Праја Дитана. Тако је постало језеро Нонг Тава Дева, које и данас постоји.

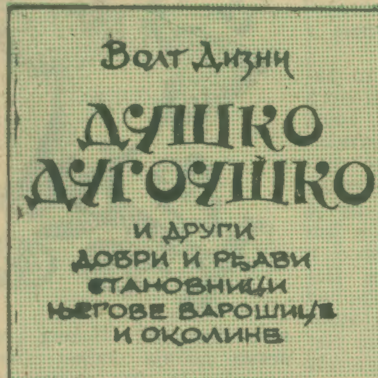
ПУШКА ОСУЂЕНА НА СМРТ

Судија Хопер из Единбурга, у Шкотској, осудио је на смрт једну пушку због тога што је неким случајем сама од себе окинула и убила једног човека. Смртна казна извршена је у самој судници, одмах после изрицања пресуде, и то на тај начин што је пушка исечена секиром на четири комада.

НЕ СТИЖУ ДО ЦИЉА

На Корзици, француском острву у Средоземном Мору, има деветнаест река које теку према мору. Међутим, ниједна од њих не стиже до мора, већ се губи у кречњачким понорима острва.

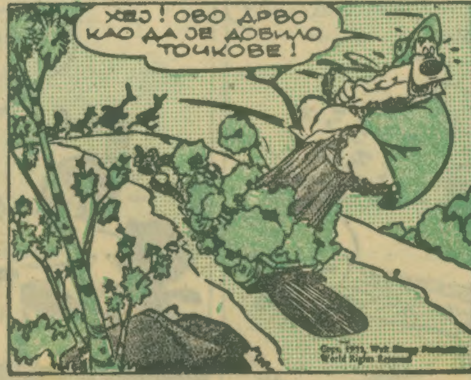

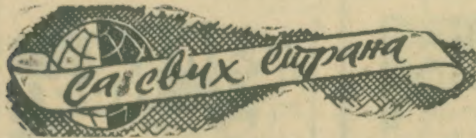

АУТО-АВИОН

Аутомобил који ће, по потреби, моћи и да лети — то је давни сан свих возача. Али, тај сан је већ постао стварност. Др Луис Цексон из Охаја, у САД, конструисао је аутомобил с крилима. „Версалита Г", како је назван овај летећи аутомобил, може по жељи возача да се преобрати у авион за свега 15

секунди. Овом ауто-авиону није потребан никакав аеродром; он може слетети и на обичну аутостраду, по којој, пошто се крила за десетак секунди аутоматски склопе а елиса заустави, наставља пут као и сваки други аутомобил. Ово необично возило има мотор јачине 85 коњских снага. У ваздуху развија брзину од 160, а на земљи од 90 километара на сат.

★ ★ ★

НАОЧАРИ ЗА ЧИТАЊЕ У МРАКУ

Захваљујући специјалним наочарима произведеним у једној америчкој фабрици за израду оптичких апарата, једна особа може да чита док друга у истој соби спава. У рамовима

ових наочара налазе се две мале батериске лампе, које бацају снопове светлости на књигу, писмо или какав други предмет који се посматра. Светлост је довољно јака да се може читати без напрезања очију.

★ ★ ★

ДА НЕ БИ ЗАМЕНИЛИ БЕБЕ

У британским болницама и породилиштима неће се више догађати замене деце. Отсада ће и мајка и дете бити обележени нарочитим невидљивим мастилом, које се разазнаје само под ултравиолетним зрацима. Знак се отклања тек кад мајка и дете напусте болницу.

★ ★ ★

РЕВОЛУЦИЈА У ШТАМПАРСТВУ

После Пи Чинга, који је 1046 године први начинио покретна штампарска слова од печене земље, његов принцип штампања ни до данас није измењен: папир се притискује на обојену рељефну површину без обзира да ли је она од печене земље, дрвета или метала. Сада је совјетски професор Иван Јуљевич, који по струци нема никакве везе са штампарством, дошао на мисао да створи штампарију у којој хартија неће додиривати штампарски слог, што би омогућило брзо штампање до невероватних размера. Јуљевичева идеја већ је остварена у једној пробној радионици у Вилну, која је подигнута искључиво у ту сврху.

Наместо металног цилиндра ротационе машине, овде имамо магнетизовану врпцу, сличну магнетофонској траци. Да се речи или слике „наштампају" на магнетску траку употребљава се принцип белинограма, који слику прво рашчлани на многобројне тачке, а затим је тако преноси путем електричне енергије. Овако намагнетисана трака служи као матрица ротационе машине. Она огромном брзином пролази испод хартије, која се истом брзином одвија између два велика калема. Уместо штампарске боје употребљава се врло фини прах који има својство да се упије у хартију на оним местима испод којих је прошла трака с магнетским отисцима слова или фотографије.

Совјетски научници нису дали подробније појединости начина рада, али се претпоставља да после „штампања" хартија мора да прође кроз извесно „чистилиште", у коме се уклања неупотребљени прах, како би на новинама или књизи остала само слова на чистим страницама.

★ ★ ★

ДА НАРАНЏЕ НЕ ТРУНУ

Од свег воћа наранџу је најтеже сачувати од кварења. Ако стоји у суду, после неколико дана покриће је зеленкаста буђ, а убрзо ће утицати и на кварење воћа које се налази у њеној близини. Због тога се често четвртина товара неког брода који преноси наранџе мора да баци у море. Да би се избегли губици, француски стручњаци су пронашли нарочиту хартију која је премазана испарљивим антисептичним средством на ба· амонијака. То средство, без мириса и укуса, не дозвољава да наранџа буђа. Да се цео товар прекоморског брода спасе од трулења потребно је учинити само једно: сваку наранџу завити у посебан антисептични омот.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

БАЛТИЧКО МОРЕ НИЈЕ ВИШЕ „ЈЕЗЕРО"

Балтичко Море, које се сматра релативно младим морем, јер је настало за време леденог доба, пре не више од 20.000 година, све више престаје да буде „језеро. Наиме, проценат соли у њему, као и температура воде, знатно су порасли, што је дошло до изражаја нарочито за последње две деценије. Ово има и привредни значај, јер из године у годину расте количина бакалара која се у њему улови. Сад се читава јата ових драгоцених риба могу видети и у северном делу Балтика, где се раније уопште нису могла срести.

СВЕТЛОСТ ИЗ ЗИДОВА

Осветљење из зидова ускоро ће нам можда бити нешто свакидашње, као што нам је сада светлост из електричних сијалица и флуоресцентних цеви. Светлост дају плоче од стакла и неке хемиске смесе, које су недавно произведене у Америци. У ове „тапете", којима су обложени зидови, пусти се електрична струја. Истог тренутка по соби се распростре пријатна светлост, и то у боји каква се жели: зелена за одмор, жута за читање, црвена за игру итд.

ОДГАЈЕНА ИЗОЛОВАНА ЋЕЛИЈА

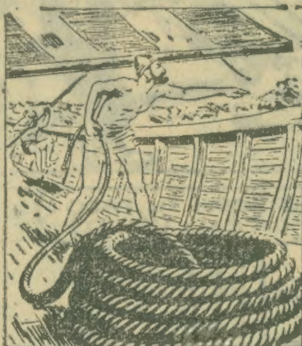
Један лекар из Бостона успео је да у епрувети одгаји потпуно изоловану живу биљну ћелију, што је засад јединствен случај у науци. Покушај је учињен да би се проучила исхрана ћелија, што би могло бити од велике важности у проучавању рака и других болести.

ИНСЕКТИ И МИРИС

Један научник из Прага дошао је на идеју да искористи наклоност инсеката према извесним мирисима у циљу њиховог бржег и сигурнијег уништавања. Он каже да свака врста инсеката воли известан мирис, који је највише привлачи. Обичну муву, на пример, највише привлачи мирис млечне киселине из хране. Ако погодно средство за тамањење мува помешамо с млечном киселином, ми ћемо њиме уништити муве много сигурније. Према томе, ако желимо да уништимо неку врсту штетних инсеката треба само пронаћи који им је мирис најпријатнији па тај мирис помешати са инсектицидним средством.

СТАРО ОРУЂЕ

Конопац је, уз полугу и точак, једно од најстаријих и најкориснијих оруђа. Његова употреба је многострана. У-

жад су помогла људима да заплове морима, да ору земљу, да савладају велике планинске препреке, да лете кроз ваздух итд.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ВЕШТАЧКИ САТЕЛИТ

Према извештајима америчке Поморске лабораторије за истраживање, четири уређаја за Земљин вештачки сателит већ су готова. Ови апарати намењени су регистровању алфа-зракова, метеорита и космичких зракова. Рад на њима изискивао је велику пажњу и прецизност, јер су морали бити веома лаки.

НОЖ ЗА БРИЈАЊЕ СА ОШТРАЧЕМ

Израђен је апарат за бријање који има уграђен оштрач за ножић. Ножић се може оштрити пре, а и за време самог бријања.

ПРВА ПОМОЋ КОД ВЕЛИКОГ ГУБИТКА КРВИ

Један канадски лекар сматра да пацијента који је изгубио много крви не треба грејати, што је досад био први корак при пружању помоћи. Он то објашњава овако. Пацијент осећа да му се руке и ноге хладе због тога што се после јаког крварења крв задржала у оним органима којима је најнеопходнија, те се на тај начин одржава нормалан притисак. Ако се пацијенту греју ноге или руке, крв се свуда рашири, крвни притисак спадне и мозак тада не добија довољно крви. По његовом мишљењу, најбоље је вршити трансфузију крви или убризгати крвну плазму.

ХИДРОФАН

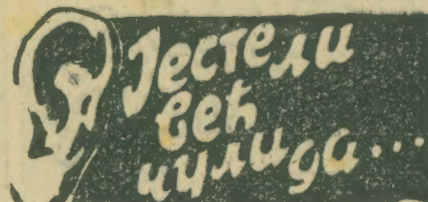
Хидрофан је врста минерала опала који је изгубио воду и тиме постао мутан и бео. Ако се замочи у воду, постаје провидан и прелива се у лепим бојама.

ОСВЕТЉЕНИ ДРУМОВИ

Према статистикама друмског саобраћаја у Америци, преко половина погинулих у аутомобилским несрећама изгубила је живот за време ноћне вожње. Да би се број несрећа смањио, одлучено је да се једна врло прометна аутострада дуга око 90 километара осветли ноћу. По мишљењу стручњака, кад би сви путеви били ноћу осветљени спасло би се годишње око 10.000 живота, избегло око 270.000 случајева рањавања и отклонило преко милијарду долара штете.

НАЈЈАЧА И НАЈБРЖА ЛОКОМОТИВА

У Пенсилванији се гради електрична локомотива с гасном турбином која у снази и брзини неће имати премца. Она ће бити у стању да развије 20 коњских снага по једној тони тежине, док су досад најјаче локомотиве с гасном турбином имале 16 коњских снага по тони, а с дизелмоторима 14. Укупна јачина ове нове локомотиве биће око 8500 коњских снага.

... најстарији универзитет на свету јесте универзитет у Болоњи. Основан је 1100 године.

... године 1623 на Корчули је била основана прва организација бродоградилишних радника, с неком врстом социјалног осигурања у случају болсести или изнемоглости.

... голуб писмоноша лети при нормалном времену брзином од 60 километара на

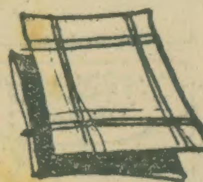

час, а при нарочито повољном ветру може да достигне и 130 километара.

... укус млека зависи од количине млечног шећера (лактозе) у њему и количине соли.. Уколико има више соли, утолико је укус млека мање пријатан.

... ни „трака" ни „пантљика" нису наше речи. Прва је италијанског порекла (трако), а друга немачког (банд, бендел-хен).

... у Јапану се веома много купују џепне марамице изра-

ђене од свилене хартије, које се употребе само једном и затим се баце.

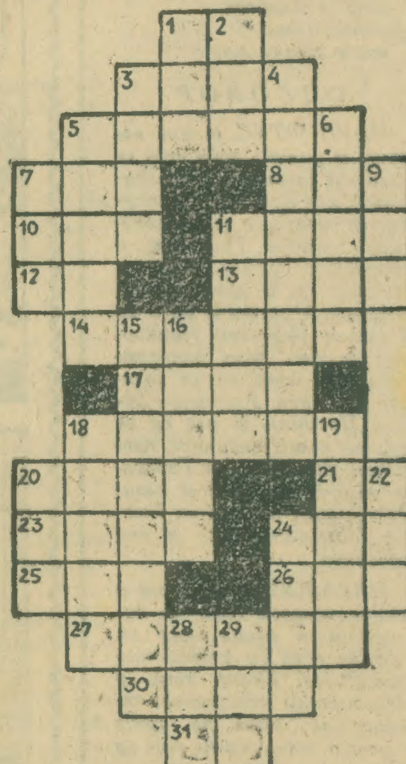
... играчка диаболо (од грчке речи диаболос, што значи клеветник) појавила се први пут на Далеком Истоку, код Јапанаца и Кинеза. На почетку прошлог века, око 1825 године, пренесена је у Европу, где је била веома омиљена. Убрзо је изишла из моде, али се опет појавила на почетку овог века.

... цвеће фуксија, или минђушица како се зове у нашем народу, донето је у Европу из Бразилије у првој половини 19 века.

Водоравно: 1) елидирана свеза; 3) лакоатлетска дисциплина; 5) желудац; 7) град у подножју Урала; 8) личност из Ремарковог романа „Љуби ближњега свога"; 10) енглеска титула; 11) чувени путник на прелазу између 13 и 14 века; 12) мера за површину; 13) канал, одводник; 14) страно мушко име; 17) град у Западној Немачкој; 18) исечени део геометриског тела; 20) показна заменица; 21) хемиски знак за радијум; 23) врста хемиских једињења; 24) личност из једне Шекспирове трагедије; 25) страно женско име; 26) предлог; 27) уметничка старина; 30) водена биљка; 31) слово латинице.

Усправно: 1) свеза; 2) река у западној Бугарској; 3) филмска звезда; 4) врста квалитетног пиринча; 5) кугле (грчки); 6) врста присилног рада; 7) скраћеница за Сједињене Америчке Државе; 9) правац кретања или развоја; 11) област у Источној Србији; 15) жена римског цара Клаудија; 16) краћа расправа, оглед (множ.); 18) страно женско име; 19) критично стање; 20) врста инсекта; 22) тврђава у којој су се Месењани једанаест година одупирали Спартанцима; 24 област у Хрватској; 28) земљиште; 29) амерички златан новац од десет долара.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ба; 3) капа; 5) палета; 7) Мобилија; 9) ала; 10) Кар; 11) ко; 12) ка; 14) кл; 15) Грамос; 18) Асир; 19) Абадан; 21) К(арлајл) Т(омас); 22) ии; 23) А(симов) И(сак); 25) иза; 27) Лир; 28) панорама; 31) Салина; 32) сака; 33) фа.

Усправно: 1) Бали; 2) апел; 3) кана; 4) Атика; 5) Полог; 6) Ајакс; 7) мак; 8) Арл; 12) Касан; 13) амиди; 16) Раб; 17) ора; 19) Атлас; 20) Наима; 21) кип; 24) Ира; 26) анас; 27) Лана; 29) Олаф; 30) рика.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

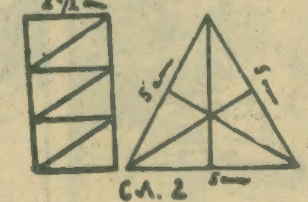
Од правоугаоника — равностран троугао

2½ cm

4½ cm

Сл. 1

Од правоугаоника на слици 1, чије две стране имају по четири и по сантиметра, а две по два и по сантиметра, треба направити један равностран троугао чија ће свака страна износити 5 сантиметара.

Да ли је ово могућно извести? Јесте! Покушајте најпре сами, а ако не успете погледајте слику 2 и биће вам све јасно.

ЗАГОНЕТКЕ

1) Кад се алкохолном пићу дода предлог, па се томе допише једна одречница, и напослетку лична заменица, добија се име једне европске државе.

2) Домаћој животињи треба дописати део коњске опреме и томе додати једно наше мушко име у тепању, па ће се добити производ од земље.

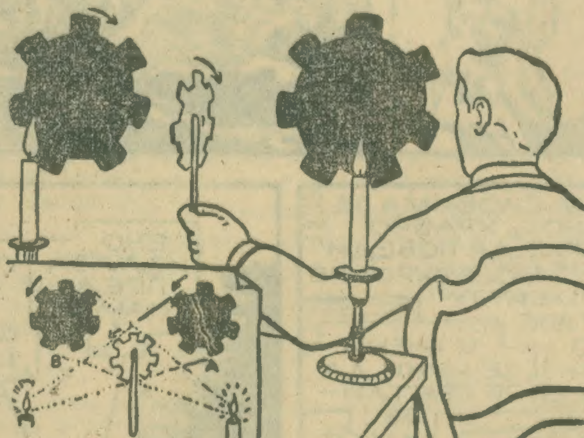
3) Кад се једној у кухињи потребној ствари допише реч која значи вожњу, добиће се — пустоловина.

4) Суду за течност треба додати један предлог, па ће се добити назив за омиљени доручак код нас.

5) Прво напиши реч којом се означава светковина, па јој додај речно острво. Добићеш тако реч која значи једну врсту лирског спева.

(1) Румунија, 2) керамика, 3) авантура, 4) бурек, 5) балада)

У ОБА ПРАВЦА

Исеците од картона зупчаст точак и причврстите га чиодом за лењир, који треба да држите усправно. Упалите на столу две свеће, које ће бити удаљене један метар једна од друге, а обе ће се налазити на подједнакој удаљености од зида. Ако држите точак паралелно са зидом и почнете да га окрећете, видећете да ће се и сенке на зиду окретати у истом правцу као и точак. То је сасвим разумљиво и природно. Вештина се састоји у нечем другом: сенке треба „натерати" да се окрећу различито — једна у једном, а друга у другом правцу.

Ево како ћете то постићи. Немојте више да држите точак паралелно са зидом, него под правим углом (види слику) и дотле га удаљујте или приближујте док сенке не добију потпуно правилан, округао облик. Ако тада почнете да окрећете точак, уверићете се да ће се сенке окретати у разним правцима.

ПАЈА ПАТАК

ИЗВЕШТАЈ ДА МИ ЈЕ ПРИСПЕО НЕКИ ПАКЕТ!

ЕВО ГА, СИНКО!

АУ! А МОЈА СУ КОЛА НА ОПРАВЦИ!

ШТА ЛИ МИ ТО ШАЉЕ СТАРИ ГОСПОДИН!

КОЛИКО ЈЕ ТЕЖАК, МОГЛО БИ БИТИ И ЗЛАТО!

ТЕРЕТНА СТАНИЦА

ПОЗНАЈУЋИ СВОГ СТРИЦА БАЈУ, РЕК'О БИХ ДА ЈЕ ОЛОВО!

А МОЖДА ЈЕ МЕТНУО И ЦИГЛЕ!

АУТОБУС

НЕ, МОМЧЕ! НЕ МОЖЕШ УНЕТИ ТУ САНДУЧИНУ!

НИ ГОВОРА! НИЈЕ ОВО КАМИОН!

TAXI

ЈОШ ЧИТАВ КИЛОМЕТАР! ДА ЛИ ЋУ ИЗДРЖАТИ?

ДЕСЕТ КОРАКА... ПУФ... НЕ МОГУ ВИШЕ!

ПАЈА ПАТАК

ОТВОРИ ТИ, ГАЈО! ЈА САМ ЦРК'О!

ПИШЕ: „ПОКУШАЈ ОВО УМЕСТО ДА ТРОШИШ ПАРЕ НА БЕНЗИН! СТРИЦ БАЈА".

WALT DISNEY

ПРОПУШТЕНА ПРИЛИКА

— Нешто си љут, Перо. Шта ти је? — пита Попај Перу Ждеру.

— Није ни чудо, Попаје. Замисли, сањам ја синоћ да као седим у једном ресторану и једем. Поједем супу, па печење, па колаче и воће, и тек тада приметим да у џепу немам ни марјаша.

— И шта си учинио?

— Пробудио сам се.

— Добро, све је то лепо, али ја опет не разумем зашто си љут.

— Како не разумеш? — зачуди се Пера. — Па љутим се због тога што сам баш могао да попијем и једну црну кафу!

НАШАО ШТО ЈЕ ТРАЖИО

Мики: Шта, остао си у истом стану! Па зар ниси свуда причао како намераваш да нађеш неки скупљи?

Шиља: Намеравао сам, али сад више не морам да се селим. Газда ми је повисио кирију.

БОЉЕ МАЈМУН...

— Хајде, Влајо, да се играмо зоолошког врта, — предлаже Гаја. — Ево, ја ћу бити мајмун...

— А ја? — заинтересова се Влаја.

— Ти ћеш, рецимо, да будеш девојчица која крца орахе и баца их мајмуну.

Који је ОДГОВОР тачан

НАУПОРТУС је:

- планина
- назив за једну врсту старих бродова
- римско насеље
- витешка игра с копљима

ПАРАДОС је:

- митолошко биће
- средњовековни роман у стиховима
- позоришни термин
- врста атлетског скока

РАМАДУ је:

- француски писац из 16 века
- јело
- тропска биљка
- музички инструмент

СПАРАДРАП је:

- војсковођа персиског цара Дарија
- град у Арабији
- народни лек
- врста старог мача

ОДГОВОР

НАУПОРТУС је име вароши у римско доба која се налазила југозападно од Љубљане, код Врхнике. Наупортус се налазио у земљи келтског племена Таурискa, у провинцији Горњој Панонији. Помиње се у далматинско-панонском устанку, од 6 до 9 године наше ере. Наупортус је био врло напредан трговачки град, јер се налазио на путу Аквилеја—Дунав. Порушен је кад су се римске легије побуниле, приликом доласка цара Тиберија на престо. После је његова трговина прешла на Емону (Љубљану) кад је она основана.

ПАРАДОС је грчка реч и значи: излазак хора на позорницу и песма коју он притом пева (у старогрчкој трагедији). Поред тога, у старогрчком позоришту парадос је назив за врата с леве и десне стране која су водила у оркестар.

РАМАДУ је врста финог француског сира од овчијег млека, који се израђује у Пиринејима.

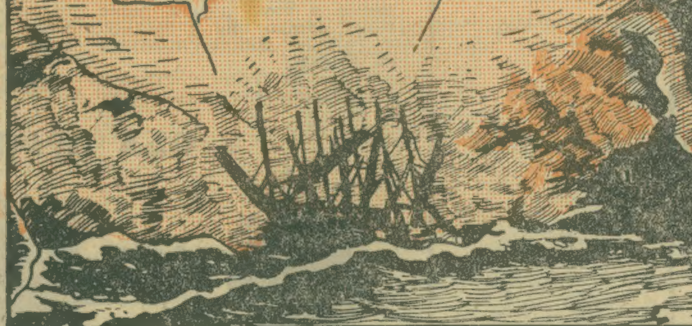
СПАРАДРАП је фластер намазан са обе стране воском или мелемском масом.

Пустоловине МАЛОГА ЏОНИЈА

МОРНАРА ТОМАТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

ЗЛАТНИМ СЛОВИМА ЈЕ ЗАПИСАНО: „ХРАБРО СРЦЕ МОЖЕ ДА ПОБЕДИ НЕСРЕЋУ". МОЈЕ СКРОМНЕ ОЧИ ПРИМЕЋУЈУ ДА ПОСТАЈЕ НЕКАКО СВЕТЛИЈЕ!

И МЕНИ СЕ ЧИНИ ДА ЈЕ СВЕТЛИЈЕ!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-1-935, поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700 полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.